

Akkreditáció a felnőttképzésben – egy kutatás első eredményei

A minőségbiztosítás bevezetése a felnőttképzés területén nagyon időszerű volt, mivel ez az a terület, amely a képzési rendszerből a legszorosabban kapcsolódik a munka világához, a gazdasághoz, ahol pedig a minőségbiztosítási rendszerek kiépítése minden gazdasági szervezet számára alapvető követelmény, a siker egyik kulcseleme.¹ A felnőttképzési törvény 2001 óta lehetőséget biztosít a felnőttképzési intézmények számára arra, hogy az egyes szervezetek megkülönböztessék magukat a felnőttképzési tevékenység végzése alapján:² az akkreditált státusz ugyanis minőségi differenciálás nyújtotta piaci előnyökkel jár.³

Kutatásunkban az Észak-Alföldi régióban működő, összes akkreditált felnőttképzési intézmény viszonyainak feltárását céloztuk meg, mégpedig teljes körű lekérdezéssel. A kutatásban használt kérdőív három fő egységre tagolódik: a felnőttképzési intézmények, vállalkozások általános működésére, a minőségirányítási rendszer működtetésére, valamint akkreditációjának vizsgálatára helyezve a hangsúlyt. Ebben a tanulmányban a kérdőív harmadik részéhez kapcsolódó egyik igen fontos eredményt vizsgáljuk, konkrétan azt, mit tartanak az intézmények az akkreditáció által nyújtott legfontosabb előnynek. A megítélés nagy mértékben függ az intézmény minőségügyi előéletétől, a vezetők minőségkultúra iránti elkötelezettségétől és a munkatársak minőségügyi felkészültségétől, attól, mennyire sikerül megbirkózniuk az akkreditáció követelményrendszerével, milyen mértékben tartják ezt hasznosnak az intézmény működésére nézve. A nyitott kérdésre adott válaszokból kategóriákat hoztunk létre, ezeket mutatja be az első ábrán.⁴

Az intézmények több mint egynegyede (26,4%) az akkreditáció felnőttképzési *piacon betöltött hatását* tartja annak legfontosabb előnyének, ami a kontárok oktatásból történő kizárását, a nem megfelelően működő intézmények kiszűrését jelenti, amelynek hatására a vevők nagyobb valószínűséggel jutnak minőségi képzéshez. Azon szolgáltatók kiszektelálása ugyanis, amelyek nem rendelkeznek megfelelő feltételekkel képzések indításához, hozzájárul a piac letisztulásához, a tisztességtelen képzők kizárásához, így kiszűrésre ke-

1 Sum István (2002) A felnőttképzés minőségbiztosítása, különös tekintettel az intézményi akkreditációra. *Szakképzési Szemle*, No. 4. pp. 354–369.

2 Juhász Erika (2007) A felnőttoktatás és helye az oktatási rendszerben. In: Szerepi Sándor (ed) *Kulturális és felnőttképzési tanulmányok*. Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó. Elérhető még: http://www.autonomtanulas.hu/JuhaszErika_Felnottoktatasi%20helye.pdf

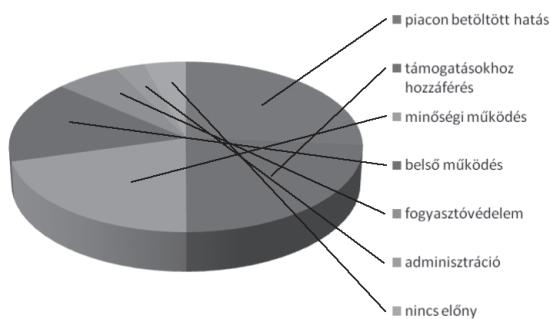
3 Henczi Lajos (2005) *Felnőttképzés-menedzsment. Elmélet és gyakorlat: az intézményvezetők, képzési vezetők, felnőttoktatók, szakértők és tanácsadók kézikönyve*. Budapest, Perfekt Kiadó.

4 A felnőttképző intézmények számára az akkreditáció bevezetése nem minden esetben talált pozitív fogadtatásra, 4,3%-uk semmilyen előnyről nem tud számot adni. Ez a megállapítás azonban alapvetően ellentmondásos az intézmények részéről, hiszen sok forrás egyáltalán nem lenne elérhető az akkreditáció hiányában, a piaci értéke így nem kérdőjelezhető meg.



rülnek azok a „garázscégek”, akik csak egy-egy hirtelen haszon reményében jönnek létre. Ennek következtében, az akkreditáció hatására csökken a konkurencia, hiszen az akkreditáltatás viszonylag összetett folyamat, így sok, alacsonyabb színvonalon működő intézmény nem biztos, hogy fel tudja ezt vállalni. Ez a folyamat szakmai területen tisztítja a képzőket, versenyt generál az intézmények között, meglepte egy bizonyos presztízst jelent a képzők számára, ezáltal jobban működik a felnőttképzési intézmények piaca, versenyelőnyt biztosítva ezzel az akkreditációval rendelkező intézményeknek. Emellett az akkreditáció összehasonlíthatóvá teszi az intézményeket, erősítve ezzel a komparatív szempontot.

1. ábra: Észak-Alföldi régióban működő akkreditált felnőttképzési intézmények véleménye az akkreditáció legfontosabb előnyéről.



Az intézmények közel negyede (23,6%) anyagi okokat, állami és európai uniós *forrásokhoz való hozzájutás lehetőségét* jelölte meg az akkreditáció legfontosabb előnyeként, míg az akkreditáció bevezetésekor még kizárólag ez jelentett motivációt az intézmények számára, egyértelműen ez az indok állt az akkreditációs igények háttérében.⁵ Az akkreditáció valóban fontos szerepet tölt be a pénzügyi források elosztásában, mivel állami, valamint európai uniós támogatásokhoz való hozzájutás feltétele, továbbá a szakképzési hozzájárulás igénybeviteléhez is követelmény. Kutatásunk eredménye alátámasztja Mátyus (et al) megállását,⁶ aki szerint a felnőttképzést folytató intézmények sok esetben csak az állami források hozzájutásának feltételéből fakadó külső kényszernek tekintik az akkreditációt, illetve az akkreditáció feltételeként meghatározott minőségirányítási rendszert. Hasonlóképp vélekedik Borbély⁷ is, aki szerint a piac öntisztulásának ment elébe a felnőttképzési törvény azáltal, hogy csak az akkreditált intézmények juthatnak támogatáshoz. Amelyik intézmény kimarad a minősítésből, piaci hátrányba kerül.

5 Bálint Julianna (2007) *Minőségfejlesztés az oktatásban. Gyakorlati útmutató oktatási intézmények számára*. Budapest, Verlag Dashöfer Szakkiaadó Kft., p. 382.

6 Mátyus Mihály, Piros Márta, Meskóné Tóth Ágota & Váradi László (2006) *Minőségfejlesztés a felnőttképzésben*. Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium Felnőttképzési Fejlesztési és Támogatási Főosztály. In: http://www.allamreform.hu/letoltheto/oktatas/hazai/Minosegfejlesztes_a_felnottkepzesben_FMM_2006.pdf 11. p.

7 Borbély Tibor (2004) *Szabályozott felnőttképzés – ez már tanuló társadalom?* In: http://www.fn.hu/archivum/20030730/szabalyozott_felnottkepzes_mar_tanulo/ 3. p.

Az intézmények egy másik csoportja nem az anyagi forrásokhoz való hozzájutást, hanem a *minőségi működést* tartja az akkreditáció legfontosabb hatásának. Minden ötödik intézmény (20,7%) úgy érzi, az akkreditáció bizonyos színvonalat jelent, mert csak a minőségi felnőttképző cégek kaphatnak akkreditált minősítést. Hozzájárul a színvonal emeléséhez, a minőségirányításban meghatározott célok betartásához, ezáltal javítja a minőséget és biztosítja a képzési színvonal folyamatos garanciáját.

Az intézmények mintegy hetede (15,7%) a belső működés *színvonalának javulását* értékeli az akkreditáció legfontosabb előnyeként, az akkreditáció lehetővé teszi ugyanis a folyamatok felülvizsgálatát, tervezését, a tevékenységek racionalizálását. Ezáltal a rendszer nyilvánossá válik, tudatosabb lesz a tervező munka, megjelenik a minőség a tartalomban, szervezésben, tervezésben. A világos célok és feladatok, átlátható folyamatok hatására lehetővé válik a jól dokumentált működés, amelynek hatására az akkreditáció egyfajta minőségirányítási tanúsítást jelent könnyített formában azoknak a felnőttképzőknek, akik számára szabványos minőségirányítási rendszerek (például az ISO 9001:2000) szerinti kiépítés aránytalanul nagy kihívást jelentene, így ezek a kisebb kapacitással működő intézmények is részesülhetnek a minőségirányítási rendszerek hatására tapasztalható előnyökből. Ennek hatására ugyanis egységes követelmények szerinti szabályozottsággal találkozunk, amelyben a minőségirányítási rendszer bevezetése és működtetése folyamatos fejlődési lehetőséget biztosít az azt kiépítő intézmények számára.

Az intézmények 6,4%-a a *fogyasztók védelmét* tartja a legfontosabb előnynek, ugyanis az akkreditáció hatására elismertebb, hitelesebb lesz az intézmény, ami előnyös a tanulók számára. Az akkreditáció ilyen módon a felnőtt tanulók védelmét biztosítja, kiszűri az alacsony színvonalú intézményeket, védi a felnőttek érdekeit, fogyasztóvédelmet valósít meg. Segít a felnőtteknek a piac áttekintésében, akik ezáltal jobban bíznak az akkreditált intézményekben. További fontos előny, hogy az egyszerű munkavállalók előtt lényegében új piaci lehetőség nyílt meg: elhagyhatják a munkaügyi központok és állami átképző központok világát. Szabadon választhatnak az akkreditált képzők között, és ezzel állami támogatást kapnak a választott tanfolyam elvégzéséhez.⁸

Az intézmények 3%-a szerint az akkreditáció rendet teremt a képzések *adminisztrációjában*, rákényszeríti azokat a tevékenység pontos dokumentálására, és ezáltal transzparensabb, átláthatóbb képzési rendszer jön létre, szabályozottabb keretet adva a működésnek.

A szakirodalomban is hasonló érveket, erősségeket olvashatunk a felnőttképzési akkreditáció előnyeire vonatkozóan, itt most összegyűjtöttünk három gyakran említett előnyt, amiről a megkérdezett intézmények szintén beszámoltak. Az egyik jellemző érv az akkreditáció mellett a képzést igénybevevők, a fogyasztók érdekeinek védelme, amelyre azért is szükség van, mert a felnőttképzési piac nagyon sokszínű (rengeteg gazdasági társaság tevékenységi körében szerepel a felnőtt- és egyéb oktatás) és rugalmas, megtalálhatjuk itt a kisebb és a nagyobb képző szervezeteket egyaránt, amelyek mind próbálnak alkalmazkodni a munkaerő-piaci képzési igényekhez és az egyének elvárásaihoz. A piac szabályai nagyon erősen hatnak, ilyen esetben önszabályozása mellett egy erős, garantált fogyasztóvédelemre is szükség van, elsősorban az egyének, a szolgáltatást igénybe vevők védel-

⁸ Borbély i. m. p. 3.



me érdekében.⁹ Ezt az álláspontot képviseli Zachár¹⁰ is, meglátása szerint az akkreditáció garanciát nyújt a felnőttképzést igénybe vevők számára a magasabb minőségi mutatókkal rendelkező képzőhelyekről. Egyetért ezzel Szüdi¹¹ is, meglátása szerint ahol a piacon ennyire sok szereplő van jelen, és a megrendelők közül egy, a legnagyobb, az állam kiemelkedik, az akkreditáció hozzájárul a megrendelést igénybe vevők védelméhez. A fogyasztóvédelem mellett fontos cél az ellenőrizhetőség, amely követelmény megvalósulása elsősorban a támogatások elosztásában jelenik meg. Az államnak a források felhasználását illető ellenőrzési igénye jelentős indoka volt az akkreditációs rendszer bevezetésének,¹² amit Bertalan¹³ (et al) is kifejti összefoglaló erejű munkájában. A források, támogatások alanyainak megszűrése mellett azért is hasznos ez a fajta hitelesítés, mert egy megbízható, akkreditált szervezet szolgáltatását a fogyasztók is szívesebben veszik igénybe. Szivi¹⁴ túlmege ezen, meglátása szerint a támogatáson, választáson túl a verseny éleződéséről is szó van. Az egyre növekvő verseny az oktatás területén is serkentőleg hat a piac minőségi elvárásaira, így egy adott szervezet egyre hatékonyabb módszereket működtet ahhoz, hogy versenyképesen működhessen, az akkreditáció így annak hivatalos elismerése, hogy egy szervezet felkészült bizonyos tevékenységek meghatározott feltételek szerinti elvégzésére. Ezzel akkreditációjának kezdeményezésével a képző intézmény garanciát vállal arra, hogy képzéseit a lehető legmagasabb színvonalon, az akkreditációs követelményeknek megfelelően végzi mind intézményi szinten, mind képzési program szinten.¹⁵ Mindez lényeges segítséget ad a felnőttképzés résztvevői és finanszírozói – az állami szervek (önkormányzatok, munkaügyi szervezetek), a gazdasági szervezetek, illetve az egyének – számára, hogy megalapozottan támogassák, illetve válasszák az intézményeket. Magunk részéről reméljük, több és több intézmény fog a jövőben a hitelesített intézmények egyre népesebb táborába tartozni, átláthatóbb, ellenőrizhetőbb, a fogyasztók érdekeit jobban figyelembe vevő képzéseket nyújtva így a tanulni vágyó felnőttek számára.

Miklósi Márta

Alapdiplomával a munka világába?

Felsőfokú alapképzésben (BA/BSc) résztvevő végzős hallgatók oktatással kapcsolatos és munkaerőpiaci attitűdjei

Jelen tanulmány egy 2008 decembere és 2009 januárja között a Pécsi Tudományegyetemen végzett kutatás eredményeit közli, a BA/BSc képzésben résztvevő végzős hallgatók mun-

9 Sum István (2002) A felnőttképzés minőségbiztosítása, különös tekintettel az intézményi akkreditációra. *Szakképzési Szemle*, No. 4. p. 354.

10 Zachár László (2004b) *Néhány szó az akkreditációról*. In: http://www.nfi.hu/index.php?m=akkreditacio&p=fat_nehany&menu=4

11 Szüdi János (2007) *Az oktatás nagy kézikönyve*. Budapest, Complex Kiadó. p. 576.

12 Szüdi i. m. p. 574–575.

13 Bertalan Tamás, Matolcsi Zsigmond & Szántó Zoltán (2006) *Intézmény-akkreditációs követelmények és*

14 Szivi József (2005) A szakértő és a minőség megítélése a felnőttképzésben. *Felnőttképzés*, No. 2–3. pp. 35–37.

15 Gurubi Flórián (2006) *A felnőttképzést folytató intézmények és programok akkreditációs eljárásának szabályai és dokumentációs feladatai*. In: <http://www.nfi.gov.hu/akkreditacio/vizsgaztat/3.doc> 2007. január 14. 10.30.6. p.